

I UVOD

1. UVODNI I METODOLOŠKI DIO

Prije više od 10 godina, Svjetska zdravstvena organizacija (SZO), proglasila je nasilje jedan od glavnih problema javnog zdravlja i nakon toga je izdala Svjetski izvještaj o nasilju i zdravlju (2002.). Taj izvještaj pokazao je široku prizmu pojavljivanja nasilja koje se javlja tokom čitavog životnog ciklusa, a može da uključuje fizičko, seksualno, psihičko, ali i ugrožavanje i lišavanje života. U tom izvještaju ističe se prevencija nasilničkog kriminaliteta i pozivaju se istraživači i praktičari iz čitavog svijeta da ulože zajednički napor za rješavanje uzroka i posljedica mnogih vrsta nasilja širom svijeta: zlostavljanje djece, porodično nasilje, nasilja koje proizilazi iz rata i građanskih sukoba, itd... Činjenica je da su psihološki, socijalni i bihevioralni efekti bilo kakvog oblika nasilja rasprostranjeni i dugotrajni.¹

Prema podacima SZO, oko pola miliona ljudi širom svijeta pogođeno je nasiljem, uključujući ratne i civilne sukobe, duševni bol, a najčešće dijagnoze su postratraumatski stresni poremećaj, zajedno sa depresivnim i anksioznim poremećajima. Ovaj rad naglašava važnost bio, psiho i psihopatoloških faktora nasilničkog kriminaliteta. Naime, savremene nauke koje proučavaju čovjeka, nastoje da osvijetle pojedine segmente njegove ličnosti. U tom nastojanju one se međusobno sustižu i prepliću. Takav je slučaj sa pravom i psihijatrijom.

Pravo se bavi čovjekovim ponašanjem i diferencira ga (u najširem smislu) na dozvoljeno i nedozvoljeno. Psihijatrija je medicinska nauka koja proučava bolesti i poremećaje u duševnom životu čovjeka. Normalne psihičke sadržaje u ličnosti proučava posebna nauka koja se naziva psihologija. Sa psihijatrijskog stanovišta svako čovjekovo ponašanje može se kvalifikovati kao normalno ili abnormalno. Sasvim je razumljiv interes prava da sankcioniše sva opasna i ugrožavajuća ponašanja, ali i da razlikuje da takva ponašanja mogu biti odraz slobodne volje ili duševne bolesti pojedinca.

Poslije Drugog svjetskog rata dolazi do naglog razvoja kliničke i forenzičke psihijatrije, kao i krivično - pravnih nauka i raste interesovanje za kriminalno i opasno ponašanje duševnih bolesnika. Ponašanje, kao elementarna čovjekova funkcija, interesantna je ne samo za psihijatriju, već i za druge nauke, posebno za pravo. Psihijatar procjenjuje, vještači osobu koja je predmet sudskog postupka. Psihijatrijsko vještačenje predstavlja dodirnu tačku prava i psihijatrije. U toj djelatnosti uloge prava i psihijatrije su različite, ali su im ciljevi isti. Psihijatar ima zadatak da objasni psihološke, odnosno psihopatološke mehanizme koji stoje u osnovi kriminalnog ponašanja, dok je uloga prava da takvo ponašanje sankcioniše. Naučna misao se, još prije nego što je kriminologija ustanovljena kao posebna nauka, interesovala za to zašto se neki ljudi vladaju asocijalno, ili zašto se neko ponašanje smatra kriminalnim, a drugo ne sankcioniše.

¹ http://www.unicef.org/publications/files/pub_ar02_en.pdf